

почвы; 4) радиоактивное загрязнение; 5) заражение сильнодействующими ядовитыми веществами; 6) электромагнитное излучение. Среди этих факторов самыми опасными считаются 4 и 5 факторы, однако наиболее часто воздействующими на население являются 1 и 2 факторы.

Для оценки интегрального показателя КБЖД [2] составляют квалиметрические таблицы. В табл.2 представлена оценочная таблица по классу "Загрязнение жилой среды".

Таблица 2 – Квалиметрическая таблица по классу "Загрязнение жилой среды"

Шифр	Наименование	Показатель	Оценка, баллы			
			4	3	2	1
39-01	Загазованность территории	ПДК	<0.8	0.8-1.2	1.2-2	>2
39-02	Шумовое загрязнение	Территория в зоне акустического комфорта, %	100	90-100	70-90	<70
39-03	Загрязнение почвы	Суммарный показатель загрязнения почв	<16	16-32	32-128	>128
39-04	Радиационное загрязнение	Коэффициент превышения над естественным уровнем	1	1-1.5	1.5-2	>2
39-05	Заражение СДЯВ	Категория территории	I	II	III	IV
39-06	ЭМИ	ПДУ электромагнитной энергии на территории	100	90-100	70-90	<70

1.Самойлюк Е.П., Саньков П.Н., Гилёв В.В. Влияние загазованности на качество жизни. // Механизмы. Организация строительства. Инженерное обеспечение: Сб. науч. трудов. Вып. 2. Ч.3. – Днепропетровск: ПГАСиА, 1997. – С.146-148.

2.Гилёв В.В. Методика оценки качества и безопасности жизнедеятельности населения. // Строительство, материаловедение, машиностроение: Сб. науч. трудов. Вып. 13 – Днепропетровск: ПГАСиА, 2001. – С.47-50.

3.ДБН 360-92*. Градостроительство. Планировка и застройка городских и сельских поселений. – К.: Госстрой Украины, 1993.

4.Экология города: Учебник / Под общ. ред. Стольберга Ф.В. – К.: Либра, 2000 – 464 с.

Получено 18.12.2001

УДК 351.78

І.О.ДЗЮБА

Харківська державна академія міського господарства

УДОСКОНАЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ В СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ УМОВАХ

Розглядаються питання перевірки стану охорони праці на підприємствах із розробкою профілактичних рекомендацій із залученням сторонніх компетентних аудиторів, пропонується система оцінки та стимулювання роботи з охорони праці на будь-якому підприємстві.

В Україні за 2000 рік на 503 тис. підприємств різних форм власності, де працює близько 18 млн. чоловік, травмовано майже 34,6 тис. працівників, з них смертельно – 1325. У цьому ж році було зафіксовано 2130 випадків професійних захворювань працівників. Практично через день в країні трапляються аварії з нещасними випадками, кожні 5 годин гине один працівник і кожні 10 хвилин травмується одна людина. В умовах економічної кризи, високого безробіття працівники часто згодні працювати в будь-яких умовах аби отримати зарплату, а роботодавець не завжди створює необхідні умови для безпечної праці. Все це є наслідком відсутності на державних і приватних підприємствах економічної зацікавленості у зменшенні травматизму і кількості захворювань.

Суттєву допомогу в цьому може надати система аудиту, тобто перевірка стану охорони праці з розробкою профілактичних рекомендацій із залученням сторонніх компетентних аудиторів.

Аудит – це документально оформлений процес перевірки, який включає збирання даних та об'єктивне оцінювання відповідності стану умов праці і профілактичних заходів з охорони праці, системи управління цією діяльністю необхідним критерієм, тобто встановленим нормативно-правовим актом з передачею результатів перевірки замовникові. Аудит призначений для сприяння підприємству в дотриманні державної політики, вимог щодо охорони праці, надання методичної допомоги роботодавцю.

Аудитор з охорони праці – особа, яка має відповідну кваліфікацію для проведення аудитів, що підтверджується ліцензією і сертифікатом (посвідченням про навчання і перевірку знань). Аудитор повинен мати інженерну освіту і належний досвід роботи на посаді інженера з охорони праці іншого підприємства відповідної галузі або державного (технічного) інспектора чи викладача курсу охорони праці навчального закладу. Він повинен знати техніку і технологію досліджуваного підприємства, вимоги законів і нормативних документів з охорони праці, а також систему управління охороною праці, процедури і методи аудиту. Аудитор повинен вміти спілкуватися з людьми, ясно висловлювати свої думки, мати здатність до самоорганізації і прийняття обґрунтованих, об'єктивних рішень згідно з діючими нормативно-правовими актами.

Керівництво підприємства, незалежно від статуту і форми власності, звертається до аудиторів з охорони праці, які можуть дати об'єктивну оцінку стану охорони праці на підприємстві в цілому або його окремому структурному підрозділі. Аудитори визначають відхилення від нормативно-правових актів та намічають заходи щодо приведення

діяльності підприємства у відповідність з цими вимогами. Тим самим підприємство підвищує свій імідж як на ринках праці, продукції, так і на ринках інвестицій.

На підприємствах повинні діяти економічні та особисті стимули до розвитку безпеки праці і культури здоров'я працівників. Механізм соціального страхування передбачає, що страховий внесок підприємства буде більшим, якщо на ньому зростатиме травматизм і захворюваність працюючих. Через це підприємства будуть зацікавлені в тому, щоб було менше травм і працівники були здоровими. В той же час кожний працівник вживатиме заходів, щоб не травмуватися і не хворіти, інакше він матиме менші шанси на ринку праці. На підприємствах необхідно пропагувати такий стиль праці, за якого людина активно керує своїм кваліфікаційним, фізичним і психофізіологічним станом, програмує шляхи здорового довголіття, попередження випадків травматизму і захворювань. Економічні важелі змушують підприємця турбуватися про здоров'я і працездатність своїх працівників, гарантувати їм право на охорону праці, встановлене державою.

Необхідність розробки та застосування економічних методів впливу на охорону праці, стимулювання усіх осіб та підрозділів, які беруть участь у виробничих процесах, забезпечують і формують рівень безпечного виконання робіт, спричинених неефективністю діючих сьогодні на підприємствах адміністративних форм і методів управління, оскільки останні не пов'язують стан охорони праці з оцінкою кінцевих результатів загальногосподарської діяльності окремих колективів і підрозділів, виконанням конкретними особами посадових чи функціональних обов'язків. Враховуючи це, необхідно ув'язати показники оцінки результатів діяльності з економічними важелями впливу на порушників правил і норм. Слід створити ефективну систему стимулювання та мотивації організації і виконання безпечних трудових процесів на основі економічної відповідальності.

На практиці під економічним регулюванням розуміють матеріальну (фінансову) зацікавленість і відповідальність підрозділів, служб і відділів (точніше, організаторів і керівників виробництва) за створення умов для безпечної праці (з одного боку) та додержання встановлених норм і правил, роботу без травм і аварій безпосередніх виконавців (з другого). Питання полягає лише в тому, яким чином це робити практично, як конкретно змусити економіку працювати на безпеку.

Враховуючи це, далі пропонується система оцінки та стимулювання роботи з охорони праці на будь-якому підприємстві.

Аудитори проводять обстеження, обсяг, умови і порядок якого визначається у договорі із замовником, який зацікавлений у вивченні

стану охорони праці на своєму підприємстві. Результати виконання договору оформляються актом здачі-приймання. Договір про аудит містить обов'язки і права учасників договору. Фінансування робіт з проведення обстеження здійснюється за рахунок коштів замовника.

Звіт має включати фактичні дані щодо функціонування системи управління охороною праці на підприємстві, існуючих або потенційних джерел ризику впливу на працівників небезпечних і шкідливих виробничих факторів, порушення діючих нормативно-правових актів про охорону праці.

У цьому звіті також запропоновано заходи, необхідні для запобігання нещасним випадкам, профзахворюванням, аваріям, пожежам, а також встановлено термін, необхідний для усунення порушень норм охорони праці.

Далі виконується оцінка роботи керівників структурних підрозділів з питань охорони праці за коефіцієнтом безпеки праці [3]:

$$K_6 = 1 - n / 25,$$

де n – кількість виявлених під час перевірки порушень з охорони праці.

Передбачена така шкала оцінок (табл.1).

Таблиця 1

Кількість порушень	Значення коефіцієнта безпеки праці	Оцінка
0...1	1...0,96	Відмінно
2...4	0,92...0,84	Добре
5...7	0,80...0,72	Задовільно
8 і більше	0,68 і менше	Незадовільно

Порядок стимулювання: за оцінки "відмінно" премія, що виплачується за результатами виробничої діяльності, збільшується на 20%; за оцінки "добре" – на 10%. Премія знижується на 50% тим посадовим особам, на дільниці яких в установленний термін не усунено порушень норм охорони праці. За одержання двох незадовільних оцінок видається відповідний наказ по підприємству. Зайняте місце по забезпеченню нормативних умов праці серед дільниць підприємства визначається за коефіцієнтом безпеки праці.

Аналіз виконання вимог безпеки на дільницях виконується за табл.2.

Також при аудиті виробничої дільниці оцінка стану охорони праці може бути проведена по чотирьох групах об'єктів, які необхідно перевірити: підхід до місця роботи та його організація, обладнання і інструменти, засоби колективного і індивідуального захисту, пожежна

безпека. Для кожної групи складається перелік дій, заходів і засобів, необхідних для виконання нормативних документів.

Таблиця 2

Зайняте місце	Номер дільниці	Кількість порушень, відзначених у принципі	Дата видачі припису	Дата усунення порушень		К ₆	Оцінка	Премія, % (+,-)
				за приписом	фактична			
1	2	3	4	5	6	7	8	9

Оцінка фактичного стану охорони праці кожної групи об'єктів перевірки проводиться по трьох показниках:

А – "так" (вимагається і існує, працює перевірено, застосовується за призначенням);

В – "ні" (відсутнє або не працює, не перевірено, не відповідає вимогам);

С – "не вимагається" (не вимагається для роботи, не було перевірено аудитором).

Після цього визначається рейтинг дільниці (R), який повинен прямувати до 100% :

$$R = A / (A + B) \cdot 100\%.$$

Передбачена така шкала оцінок (табл.3).

Таблиця 3

Значення рейтингу дільниці, %	Оцінка
100...90	Добре
90...80	Задовільно
менше 80	Незадовільно

Порядок стимулювання проводиться за аналогією оцінки коефіцієнта безпеки праці.

Така система дозволяє ув'язати стан охорони праці і виконання цільових завдань з економічними показниками діяльності підрозділів і посадових осіб з охорони праці (у вигляді премій), а також стимулює працівників до роботи без травм, аварій, професійних захворювань.

Комплексне, системне управління охороною праці, що охоплює всі завдання і функції управління, застосування аудиту цієї діяльності – запорука успіху в запобіганні травматизму, профзахворюванням, аваріям і пожежам на виробництві.

1.Гогіташвілі Г. Аудит охорони праці на підприємстві // Охорона праці. – 2000. – №10. – С. 9-10.

2.Гогіташвілі Г. Комплексне управління // Охорона праці. – 2000. – № 2. – С.10-11.

3.Плюткін А. Удосконалюємо організацію управління охороною праці // Охорона праці. – 2000. – №11. – С. 14.

4.Коржик Б.М., Дзюба І.А. Система управління охороною труда в условиях существующих экономических отношений Украины // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. Вип.10. – Дніпропетровськ, 2001. – С.16-17.

Отримано 18.12.2001

УДК 669.844

А.В.ГАЛУСТЯН

Харьковская государственная академия городского хозяйства

АНАЛИЗ СУЩЕСТВУЮЩИХ МЕТОДОВ ОЦЕНКИ СОСТОЯНИЯ ПРОИЗВОДСТВЕННОГО ТРАВМАТИЗМА

Рассматривается вопрос об анализе существующих методов оценки состояния производственного травматизма.

Закон Украины об «Охране труда» провозгласил одним из основных принципов государственной политики в области охраны труда предупреждение производственного травматизма, профессиональных заболеваний и всемерное улучшение условий труда. Решение этих задач имеет важное социальное значение.

По данным Всемирной организации охраны здоровья смертность от несчастных случаев в наше время занимает третье место после сердечно-сосудистых и онкологических заболеваний, причем чаще гибнут трудоспособные люди в возрасте до 40 лет. В Украине рост количества погибших от несчастных случаев составляет в среднем около 10% за год, несмотря на тенденцию снижения общего числа рабочих мест [1].

Объективное и тщательное расследование обстоятельств и причин несчастных случаев, их последующий анализ позволяет не только определять характер и причины возникновения травмоопасных ситуаций, но и наметить конкретные предупреждающие меры, т.е. является необходимым условием профилактики травматизма. Важнейшей мерой, направленной на предупреждение несчастных случаев и профессиональных заболеваний, является устранение причин их возникновения, что в настоящее время решается на уровне планирования мероприятий по охране труда.

В связи с этим закономерный характер возникновения несчастных случаев позволяет в принципе прогнозировать их, по крайней мере, на ближайшую перспективу на основе предварительно установленных закономерностей, сложившихся тенденций и динамики с учетом предполагаемых изменений и профилактических мер, которые будут реализованы. При этом следует помнить, что задачей прогнозирования